

Motibazioa eta bigarren hizkuntzaren ikaskuntza

Ana Eizagirre
Javier Isasi

1. Sarrera

Motibazioa, gaur egun, psikologia eta pedagogia barnean gehien aztertua izan den gaietako bat da. Egin diren ikerketa guztien ondoren, halere, ezin dugu honek ikaskuntzan duen zerregina erabatean zehaztu. Ausubel bezalako autoreek premiazko baldintzat hartzen ez duten bezala; beste batzuk (Holding-ek, adib.) ezinbestekoa dela adierazten dute, gai korapilatsuen ikaskuntzan behintzat.

Planteamendu ezberdinekin topo egiten badugu ere, motibazio-kontzeptuak badu bere funtsean ondorengo galdera: Zergatik jotatzen du gizakiak jotatzen duen bezala? Honi erantzun nahian sortuko da orain darabilgun kontzeptua.

Motibaziotzat hartuko genuke, hasiera batean beraz, jokabide zehatz baterantz zuzentzeko gaitasuna zein ekintza baten justifikazioa.

Fulquiè-k adieraziko duenez, motibazioak inkontziente-mailan funtzionatuko du eta ekintza baten justifikazioa kontzienteki egin nahi denean, motiboez (arrazoiez) hitz egiten da. Arrazoi edo motibo pertsonal horiek, era ezberdinetako intzientiboek piztu eta irauneraziko dituzte.

Ikus ditzagun *motibo* (arrazoi) ezberdinen sailkapenak:

Maslow-ek motibo horiek *behar* bezala ulertzen ditu, hau da, *beharrak* direla. Ekitera bultzatzen gaituzten behar horiek sei maila ezberdinetan sailkatu eta behar bakoitza asetzeak ondo-ongoaren ateak irekitzen dituela dio:

- 1) Behar fisiologikoak.
- 2) Segurtasun beharra.
- 3) Afektu beharra.
- 4) Onespèn beharra.
- 5) Nork bere burua garatzeko beharra.
- 6) Ezagutzeko beharra (jakintza beharra)

Mackeachie eta Doyle-n sailkapena Maslow-enaren eraldaketa bat izango litzateke:

- 1) Biziraupen eta segurtasuneko motiboak.
- 2) Kidetza-motiboak: sexua, maitasuna, onespèna.
- 3) Auto-estimatze motiboak.
- 4) Gaitze-motiboak: jakinmina, antolaketa.

Fernandez Huerta-k didaktika-mailan ondorengo sailkapena egingo du:

- 1) Intelektual-mailako motiboak: ezagutzeko nahia, instrukzio-mailako zailtasunak gainditzeko nahia, jakintza garatzeko nahian adieraziak.
- 2) Emozio-mailako motiboak: ikaskuntzan egon daitezkeen plazer- eta min-sentimenduekin erlazionatuak.
- 3) Gizarte-mailako arrazoiak: gizabanakoak taldearekiko di-tuen erlazioen menpe leudekeenak.

Sailkapen guzti hauek Motibazio-moten (motibo-moten) sailkapenak ditugu. Baina honetaz gain Esfortzua ere kontutan hartu beharrean gaude. Zentzu honetan, Dunkel autoreak 1948. urterako proposatua zuen motibazioaren *intentsitate*-kontzeptua, hau da, "helburura gerturatzeko" jokabidearen izaera indartzen duen elementua.

Hizkuntzaren alorrean, intentsitatea ebaluatua izan da gizakiak helburu bat lortzeko (hizkuntz gaitasuna) eskaintzen duen (edo eskainiko lukeen) esfortzu-tamaina zehaztuz.

Gizaki motibatu batengan, beraz, bi motatako behaketa egin-go genuke:

a- Gizakiak helburu baterantz zuzenduriko aktibitatearen bat adierazten du. Hemen, zein motibazio-mota bultzatu egin duen ikusi behar.

b- Pertsona honek esfortzu bat egiten du. Errendimendua aztertzerakoan motibazioaren intentsitatea neurtu behar.

Motibazioan ondorengo 4 aspektu ikusten dira:

- 1) Helburua
- 2) Esfortzu-jokabidea
- 3) Helburu bat lortu nahia
- 4) Aktibitate horrekiko jarrera mesedegarriak (baikorra).

Lau aspektu hauek ez dira dimentsio bakarrekoak. Helburua ez da motibazioaren osagai neurgarria izango. Hau da, nahiz eta helburua motibazioa areagotzen duen kinada (estimulu) bat izan, motibazio-mailako desberdintasun indibidualak ondorengo hauetan adierazten dira: *esförtzua*, *desira*, eta *jarrerak*, hau da: *intentsitatea*, *desira* eta *jarrerak*.

Motibazio-motak galdera honi erantzuten lagun diezaioke: Zergatik/Zertarako ikasten du gizaki batek hizkuntza bat?

Motibazioaren intentsitateak, aldiz: Nola ikasten du gizaki batek hizkuntza bat?

2. Motibazioa bigarren hizkuntzaren ikaskuntzan

Eremu honetan, aurretik egindako bereizketari so eginez, Motibazio-motek, gizabanakoak ikaskuntz prozesu batean sartzeko edo ez sartzeko lituzkeen arrazoiak argitzen lagunduko lituzkete.

Motibazioaren intentsitateak lagun gaitzake ikaskuntza arrakastatsu edo porrotaren arrazoiak bilatzeko garaian.

Ama hizkuntzaren ikaskuntza eta bigarren hizkuntzaren ikaskuntzarako leudekeen motibazioak konparatzen baditugu, R. Titone-ri jarraiki, bigarren kasuan lehenengoan baino ahulagoak iratekeela ikusiko genuke. Umeak, bizibehar handia somatzen du. Bigarren hizkuntza ikasten duenak, aldiz, behin ama-hizkuntza duelarik, badu dagoeneko hizkuntz erreperitorio bat (aberatsago edo txiroagoa, kasuan kasu), haina nahikoa artikulatua. Honek bigarrena bereganatzea erraztu eta baita oztopatu ere egiten du.

Bigarren hizkuntzaren ikaskuntzan eragiten duten faktoreez, oro har, eta motibazioaz, bereziki, hitz egitean, faktore horien sailkapen esanguratsuenak aurkeztu nahi ditugu. Schumann-ek (1.978), hain zuzen ere, honela sailkatu zituen:

- Gizartekoak edo sozialak.
- Afektiboak.
- Nortasunezkoak.
- Kognitiboak.
- Biologikoak.
- Norbanakoak.
- Gaitasunezkoak (aptitudeak).
- "Inpuztekoak".
- Heziketazkoak (hezikuntza).

Beste aldetik Naiman, Fröhlich, Stern & Todesco (1.978) autoreek honako hau proposatu zuten:

MAILA KOGNITIBOKO FAKTOREAK:

- Adimena.
- Mintza-gaisotasuna.
- Joera edo estilo kognitiboa.

MAILA AFEKTIBOKO FAKTOREAK:

- Jarrerak.
- Motibazioak.
- Nortasunezkoak (pertsonalitatezkoak).

Ikusten denez, bigarren hizkuntzaren ikaskuntzan eragina duten faktoreak asko dira eta ez hori bakarrik, elkarren artean diferenteak dira gainera. Zergatik, orduan, horrenbeste inportantzia eman motibazioari? Galdera horri erantzun nahian, hona ondorengoa: "Même si les variables attitudinales et motivationnelles n'apparaissent que comme le deuxième meilleur prédicteur du succès en L2, *l'aptitude étant le meilleur prédicteur*, leur importance réside dans le fait que, contrairement à l'aptitude qui est fixée en bas âge et donne peu soumise à l'influence d'une intervention, **les variables attitudinales, elles, peuvent être manipulées par l'intervention pédagogique et modifier les résultats atteints en L2.**" (Bilingüisme et Bilingüalité. 1.983 Hamers & Blanc 371. or. —guk azpimarratua—)

Hizkuntza eta batez ere, hiztungoarekiko jarrerak, motibazioa eragiten dute eta horrek, motibazioak, eragina du bigarren hizkuntzaren ikaskuntzan eta hizkuntz-gaitasunean. (Gardner & Lambert).

Bestalde, adierazpen-gaitasun zenbait norbereganatzea, ez da, lehenengo ikaskuntzan bezala, motel eta graduala, baizik eta, orokorki, saltoka ematen dena, aurreko ikaskuntzaren eta bapateko intuizioen arabera.

Bi abiapuntu-mota *motibazioa*-ren zereginaren azterketarako:

3. Bigarren hizkuntzaren norberegantze-eredu adierazgarrienak soziolinguistikaren abiapuntutik

3.1. Eredu psikologiko-soziala: Lambert

Garapen elebidun eta autoidentitatearen eraldaketaren teoria bat dugu hau.

Bere hasierako baieztapena zera izango da (1974): "Hizkuntz bereizgarritasuna pertsonaren identitatearen oinarritzko osagaia da". Honetatik abiatuz, zera ikusten du: batetik, hizkuntzan gaitzearen garapenak gizakiaren identitatearengan (berberatasun) ondorioak dituela eta, bestetik, gizabanakoaren identitateak, bigarren hizkuntzaren ikaskuntzarengan ondorioak dituela.

Adibide gisa, berak eginiko zenbait ikerketetan (1956) adierazten du nola frantseseradun gizabanakoak frantses komunitatearekin zeharo identifikatzen ziren. Hizkuntz bereizgarritasunaren garrantzia gizarteratzean hasiko da emaitza, hizkuntza gizabanakoaren identitatearen zati garrantzitsu izatera iristen delarik.

Autore berak nabarmendu zuen, bestalde, kognizio-mailako faktoreek (adimena, gaitasuna) eta afektibitate-mailakoek ere (jarrerak, motibazioa) bigarren hizkuntza norberegantzearekin duten erlazioa. Bere ereduak afektibitate-mailako aspektuak azpimarratuko ditu.

Eredu honek proposatzen duenez, hizkuntzaren norberegantze-maila ondorengo faktore hauen menpe egongo da:

- 1) Joera etnozentrikoak.
- 2) Hitzun taldearekiko jarrerak.
- 3) Ikastear dagoen hizkuntzarenganako orientabidea.
- 4) Motibazioa.

Bi orientabide-mota bereizten ditu: *integratzailea* eta *instrumentala* (1974).

Integratzailea beste taldeak adierazten duen kultura eta jendearenganako interes zintzo eta pertsonalean datza.

Instrumentala, herriz, hizkuntza berri bat ikastearen abantaila eta balio praktikoan.

Integraziozko orientabideak adierazten duena zera da: beste hizkuntz komunitatearenganako gerturatzeko positiboa, ez-etnozentrikoa, eta jarrerazko eta motibaziozko erantzunekin (erreakzioekin) du zerikusia.

Zenbait kasutan, orientabide instrumentala eraginkorragoa izan daiteke. Hau, batez ere, prestijiodun hizkuntza baten beharra duten gizabanakoengan ematen da. Motibazio integratzailearen eraginkortasunaren adierazgarriak nabarmenena iparramerikarrengan emango litzateke, hauek, egun duten mundu-mailako botereagatik, ez bait dute beste hizkuntza bat ikastearen behar instrumentalik.

Lehenengo hariari jarraituz, hizkuntzaren ikaskuntz prozesuan motibazio integratzaileak hizkuntza ikastea baino zerbait gehiago suposatzen du, hiztungo berriaren jokabidea bereganatzearena, alegia. Motibazio instrumentalean (lorpen-motibazioa?), ordea, norbanakoaren onura bilatzen da, azken finean etekin pertsonala.

Eredu honen arabera, jarrerak beste hizkuntz komunitatearekiko (ez joera etnozentrikoak) den edozein jarreratako erreakzioak lirateke. Orientabideak, herriz, hizkuntza bat ikasteko arrazoi-motak.

Kognizio-gaitasuna (adimena, hizkuntz gaitasunak) maila altu bateraino garatzen denean, honek autoidentitatean eragina duela esan daiteke, azken hau noski, kultur ingurunearen izaeraren menpe dagoelarik.

3.2. Ingurune sozialaren eredia: *Clement*

Kultur ingurunea eta hizkuntz komunitateen bizitasun erlatiboa azpimarratzen dira. Bigarren hizkuntza norberegantzea, hizkuntz gaitasunen ikaskuntza bakarrik ez dela ikusten da, biazik eta baita ere bigarren hizkuntza horren komunitateko joka-

tze-ereduak norberegatzea. Ondorioz, hizkuntzaz jabetzeak autoidentitatean aldaketak sortertzea ekarriko du.

Oinarritzko kontzeptua motibazioa izango da. Bi motibazio-prozesu adierazten dira kultur oinarria kontutan hartuz.

- Lehen motibazio-prozesua:

Integrazioa, kultura herri horri beldurra.

Asimilazioa, bertako partaide izateari beldurra.

Komunitateen arteko diferentzia positiboa denean, integrazioa ematen da eta motibazioa altua izango da. Negatiboa denean, asimilatzearen beldurra ematen da eta motibazio-maila baxua.

- Bigarren motibazio-prozesua:

Bigarren hizkuntzarekiko autokonfidantza adierazten du eta beste komunitatearekin izandako kontaktu-kopuru eta -mota ezberdinen arteko elkarrekintzaren emaitza gisa ikusten da.

Kontaktu atseginak gero eta gehiago izan, orduan eta auto-konfidantza handiagoa izango dute gizabanakoek.

Hau kulturantzun kontestuetan aplikaturik adierazten den bezala, gutxiengoa osatzen duen taldearentzat proposaturiko beste eredu bat ere azaltzen zaigu (Giles eta Byrne, 1982, 1986). Funtsezko ideia *autokontzeptua* izanik, motibaziozko indar handiena *autoirudiaren* garapena izango da.

4. Bigarren hizkuntzaren ikas-prozesuan oinarriturik: C. Burstall

Irakaskuntz tekniketarik at ikaslearen prestutasunaren intentsitatearengan eragiten duten ondorengo faktoreak adierazten dizkigu.

a) Ikasi nahi den hizkuntzaren komunitatearen ezagutza eta berarengana gerturatzeko jarrera.

Lambert-ek defendatzen duen ideiarekin bat, motibazioa, beste komunitate horrekiko duen jarrera eta orientabide integratzailearen intentsitatearen menpe dagoela ulertuko du gizabanakoak. Orientabide honen ezaugarriak: ulerkuntza, enpatia eta gerturatze-joera. Motibazio-iturri hau, bigarren hizkuntzaren balio sozioekonomiko posiblearena baino indartsuagoa da.

Hirugarren motibazio-iturri bat, jarrera integratzaileak eta bigarren hizkuntzaren ikaskuntzak lekarzkigukeen hobetze sozioekonomikorako perspektiben arteko konbinaketatik sortuko litzateke.

Aurrekoarekin estuki lotuta adieraziko zaigu hirugarren faktore bat: bigarren hizkuntzari dagokion kulturarekiko "kontaktu soziala".

b) Motibazioan eragingo luketen beste faktoreak sozioekonomikoak lirateke. Erlazio zuzen bat ikusten da hizkuntzaren ikaskuntzarekiko jarrera eta errendimenduaren artean. Hipotesi esplikatzailerik gisa, zera eman dezakegu, ikasleek, beren gizarte-eta famili ingurunean, kokaturik dauden klase sozioekonomikoen arabera dituzten laguntza eta kultur klima ezberdina.

d) Ikasgelako giroa eta bertan ematen diren aktibitateak ere, faktore motibatzaile gertatuko dira.

Honekin, eta oro har irakaskuntz metodologiarekin, erlazio-naturik dagoen beste faktore motibatzaile bat zera da: aktibitateak planteatu eta edukiak adierazteko modua.

Aktibitateen antolaketak kontuan hartu beharko ditu ikasleen ikaskuntz maila, edukia bera, ikasleen heldutasun-maila eta beraien interes pertsonalak.

e) Ikasle zein irakasleen espektatiba-mota eta maila. Ikerketa askok nabarmentzen dute, nola, irakaslearen espektatibek eragiten duten edo beroriek betetzen diren ikasleen ikaskuntz emaitzetan.

Rosenthal eta Jacobson (1968): adimen-maila ezberdinekiko espektatibak.

Pabardy (1969): Sexuan oinarrituz, espektatiba ezberdinak, emaitza ezberdinak.

Faktore guzti hauek gain, garrantzi handikoa da bestalde, ikasleak hizkuntzaren ikaskuntzarekiko hartzen duen jarrera. Hau, zenbaitetan, ikasgelak daraman martxak sortua izango da eta, bestetan, gizarte- eta famili inguruneak baldintzatua.

5. Hizkuntz ukipen egoera. Euskal Herriko ikuspegia

Guzti honetaz hitz egiteko, Euskal Herrian bertan badago egon bere ikuspegia eman diguna; J.M. Sánchez Carrión "Txepetx". "Un idioma se aprende por tres factores básicos que son la *motivación* (Eusk. *motibazioa*), la *percepción* (Eusk. *ezagutzza*) y el *ejercicio o uso* (Eusk. *erabilpena*).” (Un futuro para nuestro pasado. 1.987, 35. or. —guk azpimarratua—).

Hizkuntzaren ikaskuntzari dagokiolarik pertsona helduen artean motibazioa abiapuntua eta oinarria da, hots, motibaziorik ez dagoenean ezin daiteke bigarren hizkuntza ikasi. Demagun adibide bat, lan-bila erbestera doazena; etorkinen artean oso argi antzeman daiteke adierazi nahi duguna, pertsona horiek bigarren hizkuntz giroan urtetan zeharo murgildurik bizi izan arren, oso gutxi dira erbesteko hizkuntza hori ondo ikasten dutenak. Are gehiago, horrelako kasuetan etorkinen joera, hizkuntza ondo ikastearena baino gehiago bestelakoa da; euren kultura eta hizkuntzari eustearena alegia. Azken hori badiogu ere, ez dugu gaizki dagoenik esan nahi, joera horixe dela baizik, beste era batera esanda, erbesteko *hizkuntzarekiko atxekimendu eta motibaziorik ezak ez-ikastearena azaltzen duela*.

Kontrako adibidea munduko hizkuntzarik sonatuarena litza-teke, ingelesarena. Jakina denez, *ingelesa zibilizazio- edo zientzi hizkuntzatzat* hartzen da, Unibertsitatean, kasu baterako, goi-mailako kurtsoak egin ahal izateko *ezinbestekotzat* jotzea gero eta sarriago ematen da. Horiek horrela, hizkuntzaren balioa

dela eta, zenbaitengan motibazioa sorterazen du eta askok baldintzarik txarrenetan ere ikasi egiten dute.

Horrela izanik, zera gogoraerazi behar dugu, jarritako adibideak testuinguru "normalizatu" batzuetan kokatu ditugula. Lehenean, hiztunek (etorkinak) bigarren hizkuntz-giro "normaldurikoan" murgildurik daudelarik bigarren hizkuntza ez dute ikasten; eta, bigarrenean, norbanakoaren hizkuntz giro "normalean" izanik, arrotza den bigarren hizkuntza ikasteari ematen diote.

Zer gertatzen da, ostera, "hizkuntz ukipen" egoera deritzon horretan? Nola eragiten du motibazioak hizkuntza baten edo bestearen ikaskuntzan?

Txepetxek motibazioa nola ulertzen duen ikusi ondoren, berak proposaturiko eredia aztertzeari lotuko gatzazkio. Honako ezaugarri hauek azpimarratuko genituzke hain zuzen ere:

- a. Eredu *osoa* dela, hots, *arazoa bere osotasunean* azaldu nahi duela.
- b. "Motibazio", "Ezagutza" eta "Erabilpenaren" arteko erlazioak proposatzeaz gain, erlazioaren norabidea adierazten du. Zehazki bi momentu bereizten ditu, hasierako ikaskuntza eta bigarren ikaskuntza.
- c. Sistema-irudia erabiltzen du. Irudiaren osagaiak, zein bere aldetik isolaturik, ez dute azaltzen arazoa, hau da, haien arteko erlazioak, osagaiak eurak bezain garrantzitsuak dira.
- d. Sistema dinamikoa da. Etengabeko aldatze-prozesuan murgildurik hizkuntz egoera momentuz momentu eta tokian tokiko diferentea izango da.
- e. Eredu fisikoa da. Laukiak ontzi bezala uler daitezke eta haietan, behin maila jakin batera (*nabikotasun-maila*) ailegatuz gero, ondoko laukira pasatzen da, handik hurrengora eta buelta.

f. Elebitasun- zein elebakartasun-egoera ezar daiteke.

Gure ustez, Txepetxen eredia oso baliagarria izan daiteke, ez bakarrik hizkuntz ukipen egoera zertan datzan ulertzeko, baizik eta euskarak bizi duen egoera tamalgarriari irtenbidea bilatzeko.¹

Gauza bat argi dago, beharrak, motibazioaren osagai bat denak, hizkuntzaren ikaskuntzan eragiten duela. Gure kasuan, Euskal Herrian ere horrela da. Guztion kezka, erdaldunak euskalduntzea omen da, baina noiz, nola eta zergatik erdalduntzen dira euskaldunak? Zerk eragiten du gaztelera edo frantsesaren ikaskuntza euskaldunon artean? Zein da, bada, erdararekiko motibazioa?

Berriro, honetan ere, hizkuntzen arteko desoreka nabarmena da, euskararen kalterako jakina. Txepetxen hitzei jarraituz:

“... todo tipo de motivación (o, lo que es lo mismo, valoración o apología de un idioma, cualquiera que sea su naturaleza, que no provoca correlativamente en los sujetos que lo sustentan un impulso de aprendizaje del idioma en cuestión, debe ser considerado en términos estrictamente lógicos una *motivación insuficiente*. .../... Son *motivaciones fallidas* y a pesar del destello que produzcan en los fuegos de artificio de la vida social, pueden estar funcionando al mismo nivel que los prejuicios hacia el idioma implicado: no actuando positivamente. No podemos olvidar que en una situación lingüística de desigualdad, como la que existe actualmente en el País Vasco, *las motivaciones fallidas hacia el Euskara se suman a las motivaciones efectivas hacia el Castellano para incrementar la desigualdad previa*.” (Id., 43. or. —guk azpimarratua—).

Pasarte honetan Txepetxek, motibazioa, balorazio edo hizkuntzaren gorasarretzat jotzen du. Motibazio *ez-nahikoa* (insuficiente), motibazio *eragingabekoa* (fallida) eta motibazio *eragingorria* (efectiva) aipatzen ditu. Azken lerroetan berriz, oso argi mintzatzen da, “euskararekiko *eragingabeko motibazioak* eta erdararekiko *motibazio eragingorrak* bat datoz hizkuntzen arteko desoreka areagotzen.”

Nola liteke, ordea, euskararekiko motibazioa (ez soilik jarre-ra) euskararentzat kaltegarria izatea? Gu, behintzat, horrela dela-koan gaude, hortaz, adibide pare bat jar dezagun. Bat, mintzatzeko gauza ez diren "euskaldun" alfabetatuena izan daiteke. Kasu horretan, askok ezagutzen dugunez, EGA lortu duten "euskaldunak" sar daitezke, euskararen ikaskuntz prozesu formalean goren mailaraino ailegatu arren, hitzun osoak ez direnak. Euskaldun ofizial horiek *faltsutzat* jo ditzakegu ez bait dute *nabikotasun-maila* lortu edo, agian, euskarari esker, behin beraien helburu pertsonalak lortuz gero, euskaraz mintzatzeari utzi diote harik eta ahanteraino. Besterik ezean guztion begi bistan dagoena aipa dezakegu, hau da, zenbait lanpostutarako euskaraz jakitea ez baina benetan balio duena EGA dela.

Bigarren adibidea ere gertaturikoa da, erdaldun batek *euskarazko* literatur saria irabazi zueneko alegia. Zer esan nahi du horrek? Idazleak ez duela euskara behar, ez duela euskara ikasi nahi eta gainera euskaraz jakin gabe, inbertsio txiki bat eginda, nahi dituen helburuak lor ditzakeela. Gogora dezagun hizkuntzaren ganako motibazioaz eta beharraz ari garela: honetan berriro ere, euskara ez da beharrezkoa ezta *euskarazko* literatur lehiaketetan parte hartzeko ere. Idazle horri bere lanen bat japonierara itzultzea bururatuko ote litzaioke Kyotoko *japonierazko* eleberri lehiaketa batean parte hartzeko? Itzultzaileak aurkituko ote luke? Negozio errentagarria suertatuko ote litzaioke?

Dena dela, arestian esan dugu *edozein bizkuntza ikasteko motibazioa abiapuntua eta oinarria dela*. "... Pero lo que llamamos *motivación*, con todo lo que contiene (las expectativas, las actitudes hacia la lengua, intereses, valoración, auto-gratificación, etc.) es, básicamente, *una actitud emocional*." (Id., 117. or. —guk azpimarratua—).

Edonola ere, euskararen aldeko apostua egiten dugunok, berzikari berreuskalduntze-prozesuan tinko eta etengabe ari direnek, jakin behar dugu motibazioa dela ikasleengan sorterazi eta lan dezakegun faktore bakarrenetarikoa. Hortaz ikas-prozesuan hasten direnen artean, motibazio-helburuak ezagutzea eta batez

ere haici jakineraztea oso garrantzitsua izango litzateke. Zenbait autorek planteatutakoari jarraituz:

- Zergatik ikasi nahi duen hizkuntza hori.
- Zer den ikasi behar duena.
- Ikaskuntz prozesua nola gauzaten eta nola garatzen den.
- Irakas/ikaskuntz prozesuan zein den norberaren papera eta zein ikaskideena.
- Nola lagundu diezaiekeen ikasten hasten direnei.

6. Azken aipamen batzuk: Ikaslearengan eman daitezkeen jarrera negatibo ezberdinak

1. Porrot-jarrera, arrakasta eta ikasteko duen gaitasunarenganako konfidantza-eza.

Nolabait gainditua izateko, irakaskuntzaren indibidualizatzeko bat beharrezkoa litzateke, eta arrakastari lagunduko dion aktibitate-progresio bat sortzea ere bai.

2. Aplikaezintasunezko jarrera sortzen da ikasleak hizkuntzaren ikaskuntza baliogabeko lantzat hartzen duenean, zentzurik gabeko eta proiektzio errealik gabekoa alegia.

Hau orekatzeko beharrezkoa izango da irakaskuntza kokatua, ikaslea hizkuntzaren erabilpen errealaren aukeran edo behararren aurrean jarriko duena; komunikazio-posibilitate eta kultur aplikazioak ezaguteraziko dizkiona hain zuzen ere.

3. Automatizatzeko-jarrera, ikasleak hizkuntz ikaskuntza aktibitate mekanikotzat hartzen duenean. Orekatzeko modua ikasgela giro-sortzaile, pentsatzera bultzatzen duena eta kritikoki erreakzionatzeko aukera eskaintzen duena gauzatzea izango litzateke.

4. "Anomia". Lambert-ek termino honekin zera adieraziko luke: nolatan ikaslea, bigarren hizkuntzaren menperatze-maila bat lortu ondoren, berriro itzultzen den bere ama-hizkuntzara, bere nortasuna galduko duen beldur.

Aipatzekoa da ere Castilla del Pino autoreak anomiarri ematen dion esanahia; gizartean ematen den komunikazio-beharra / ezintasuna eta gogaitasuna. Azken hau hizkuntzaren irakaskuntz ikaskuntzan motibazio-faltaren adierazgarri bihurtu da. Argigarri izango zaigu gogaitasuna sortera duten egoerez autore berak dioena.

a) Zenbaitetan pertsonak ez du bere ingurunean gertatzen denarekiko interesik adierazten, azken batean ekidin nahi duen buruhauste garrantzitsu bat duelako. Buruhauste honetan, burubelari sartuta badago, ezin dugu aspertuta dagoenik esan. Baina, larritzen duen hori ekidin nahi badu, berea ez den (eta batere larritzen ez duen) errealitate batean murgilduko da. Halere, errealitate berri honek, ezingo du bere osotasunean ase eta derrigorrez gogaitasun mugikor bat adierazten da.

Thesa eskain diezaiokeen errealitate hori, hizkuntz ikasgela izan daiteke.

b) Beste gogaitasun-mota bat, askoz ere sakonagoa, ezereki-kiko interesik sorterazi ezin zaion pertsonarena izango da. Hau da, bizitzarekiko jarrera zeharo eszeptikoa duen pertsonarena, esistentzia beraren baliogabetasunaren kontzientzia duen pertsonarena. Kasu hauetako pertsonak, zailtasun handiagoz ekingo diote, edo sartuko dira hizkuntzaren ikaskuntz prozesu batean.

d) Gainditzen saiatzen den gogaitasuna. Pertsonak kanpo-errealitatean aurkitu nahiko dute beren gogaitasunari irtenbidea emango dion formula. Distrainduko dituzten gauzak etengabe bilatzen saiatuko dira pertsona hauek. Errealitatea da aspergarria, beregan dago gogaitasuna, gogaitasuna pertsona berarengan sarkonki errotua dagoenez ohartu gabe (ariketak dira aspergarriak, irakaslea da aspergarria, euskara da aspergarria...). Biziki aurkitu nahi du, momentuz bederen, beregan duen gogaitasunaren fantasma aldentzeko.

Gizaki aspertu hauen distraizioa bilatu nahia, azken batean komunikazio-beharraren adierazgarri dugu.

Gisa honetako prozesu batean motibazioaz hitzegiten dugunean, ikasle zein irakaslearen azterketari heldu beharko litzaioke, biak bait dira prozesuaren arrakasta zein porrotean zuzenean inplikaturik daudenak. Hortaz, irakasleagoaren motibazioak izan dezakeen garrantziaz jabeturik, horren azterketari lotu beharko gintzaizkiokeelakoan gaude.

Bistan da, Euskalduntze-prozesu orokor eta arrakastatsua lortu nahi bada, kontuan hartzekoak direla motibazioa indar dezaketen aspektu soziolinguistiko zein psikolinguistikoak: Euskararen balio kulturala, soziala, ekonomikoa, beronen prestijioa, euskararen irakaskuntza, metodologia...

Ildo honetatik, premiazkoa ikusten da (egungoari eta etorkizunekoari begira) Euskal Alfabetatzearen azterketari eustea. Hau bait da dagoen euskaldungoa (eta egon daitekeena) bilakatzeko (motibazioari eusteko) landu beharreko pausoa.

Besteren artean, ondorengo joera hauen azterketa sakon baten ondorioz, ahal den mailan irtenbide egokia bilatu:

- Populazio orokorrean (erdaldun zein euskaldun) idatzizko komunikazioari gaur egun ematen zaion erabilpen sozialari aurre egiteko zailtasun handiak aurkitzen ditu gizabana-koak.
- Ez dago euskal alfabetatzearen definizio argi bat.
- Euskal populazio helduak ez du analfabeto izatearen kontzientziarik.
- Euskararen ikaskuntza sendoa jaso ez duten pertsonengan "analfabeto funtzionalaren" fenomenoak agertzen da. Gauza bera, euskaraz oinarrizko ikaskuntza porrotetsua izan duten ikasleengan (aurkitzen dugun euskaldun populazio berria).

A.E.; J.I.

- ¹ "Como los dos aprendizajes son procesos inversos, para que el sujeto sometido a un aprendizaje lingüístico natural alcance el nivel global de suficiencia en la lengua (punto que representa la garantía de que, salvo circunstancias muy excepcionales irrelevantes a nivel del conjunto, no la perderá en las etapas posteriores de su vida lingüística) es necesario que alcance un nivel suficiente de motivación: esto es, una *conciencia lingüística*. Por su parte, para que el sujeto sometido a un aprendizaje lingüístico tardío alcance en nivel global de suficiencia en la lengua aprendida (punto a partir del cual automatiza la producción o, lo que es lo mismo, se nativiza e incorpora la lengua a sí) es necesario que logre un uso lingüístico suficiente: esto es un **uso espontáneo**." (*Un futuro para nuestro pasado*. Txepetx 1987. 40. or.)

Bibliografía

- AUSUBEL, D.: *Psicología evolutiva*, Trillas, Madrid, 1968.
- CASTILLA DEL PINO, C.: *La Incomunicación*, Península, Barcelona, 1974.
- CLEMENT, R.: *Motivational characteristics of francophones learning english*, Centre International de Recherche sur le bilinguisme, 1977.
- HAMERS, Josiane F.: "Un modèle Socio-Psychologique du Développement bilingue", *Langage eta Sociéte Aldizkaria* 1988ko Martxoa 43. zk., (91-101 orr.), 1988.
- HAMERS, Josiane F.; & BLANC, M.: *Bilinguisme et Bilinguisme*, Pierre Mardaga editeur 2, Galerie des Princes 1.000, Bruxelles, 1983.
- HIZKUNTZ POLITIKARAKO IDAZKARITZA/HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE ETA IKERKETA-SAILA: *Euskararen Irakaskuntza: Faktoreen Eragina*, E.I.F.E., 1986.
- HIZKUNTZ POLITIKARAKO IDAZKARITZA/HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE ETA IKERKETA-SAILA: *Eusko Jaurlaritza*, Gasteiz.
- LAMBERT, W.: *Bilingual education of children*, Rowley, Newbury House, 1978.
- LAMBERT, Wallace E.: "Algunas consecuencias cognitivas y socioculturales del bilingüismo", *Revista de Occidente*, Extraordinario II, 01-11 zk. (143-166 orr.), 1982.
- MACKAY, W.F.: *Bilinguisme eta contact des langues. Initiation a la linguistique: B problemes et méthodes*, Klincksieck, Paris, 1976.
- MACKAY, W.F.: "L'ecologie linguistique des sociétés experimentales", *Komunikazioa (fotokopiak)* II. Euskal Mundu-Biltzarra (Euskara), Donostia, 1987.
- NINYOLES, Rafael: *Idioma y poder social*, Ed. Tecnos, Madrid, 1972.
- PARKINSON DE SAZ, S.: *La lingüística y la enseñanza de las lenguas*, Empeño, Madrid, 1980.
- POCHE, Bernard: "Un modèle sociologique du Contact de Langues: Les coupures du sens social", *Langage eta Sociéte Aldizkaria* 1988ko Martxoa, 43. zk. (44-64 orr.), 1988.
- PY, B.: "Acquisition et Conversation en Langue Etrangere", *Komunikazioa (fotokopiak)* II. Euskal Mundu-Biltzarra (Euskara), Donostia, 1987.
- ROSALLES, C.: *Didáctica de la comunicación verbal*, Narcea, Madrid, 1984.

- SANCHEZ CARRION, J.M.: *El estado actual del vascuence en la provincia de Navarra, 1970 Factores de regresión. Relaciones de bilingüismo*, Colección Pueblos y Lenguas, Institución Príncipe de Viana, DFN Iruñea, 1972.
- SANCHEZ CARRION, J.M.: *"El marco sociológico y espacial de una situación bilingüe". La problemática del Bilingüismo en el Estado Español*, ICF, UPV/EHU, Leioa, 1980.
- SANCHEZ CARRION, J.M.: *Lengua y Pueblo*, Elkar argitaletxea, Donostia, 1980.
- SANCHEZ CARRION, J.M.: *"El espacio bilingüe: aspectos etnolingüísticos y teoría lingüística de los espacios"*, Eusko Ikaskuntza, Nafarroa, 1981.
- SANCHEZ CARRION, J.M.: *Un futuro para nuestro pasado. Claves de la recuperación del euskara y teoría de las lenguas*, Gráficas Lizarra, Estella/Lizarra, Nafarroa, 1987.
- TTTONE, R.: *Psicolingüística aplicada*. Kapelusz, Buenos Aires, 1976.

LA MOTIVACION Y EL APRENDIZAJE DE LA SEGUNDA LENGUA

MOTIVATION ET APPRENTISSAGE DE LA SECONDE LANGUE

La importancia de la motivación, uno de los conceptos más analizados en psicología y pedagogía, no encuentra unanimidad en los autores en cuanto se refiere al aprendizaje. Con todo, la pregunta del "por qué" tiene sumo interés, llámesele "motivación", "razón" o "necesidad".

El artículo parte de la clasificación de las motivaciones y variantes según autores y escuelas (Maslow, Mackeachie, Doyle, Fernández Huerta, Dunkel), para pasar a continuación al estudio de la motivación en el aprendizaje de la segunda lengua. Los autores del artículo distinguen dos modelos teóricos: el primero aborda la adquisición de la segunda lengua desde la perspectiva sociolingüística, por ejemplo, el modelo psicosocial de Lambert y el modelo del medio social de Clement. El segundo de los modelos basa su teoría en el proceso mismo del aprendizaje de la segunda lengua.

El siguiente apartado estudia la motivación en la situación de contacto de lenguas, en el caso del País Vasco. Siguiendo la teorización de J.M. Sánchez Carrión —"Txepetz"— en su libro "Un futuro para nuestro pasado", los autores consideran la motivación como uno de los tres factores básicos en el aprendizaje del euskara, juntamente con la percepción y el ejercicio o uso.

El artículo concluye con la enumeración de las actitudes negativas que pueden darse en los alumnos.

Les auteurs ne sont pas unanimes sur l'importance de la motivation, l'un des concepts les plus analysés en psychologie et en pédagogie, quand il s'agit de l'apprentissage. De toutes façons, la question sur le "pourquoi" est très intéressante que ce soit "la motivation", "la raison" ou "le besoin".

L'article débute sur la classification des motivations et des variantes selon les auteurs et les écoles (Maslow, Mackeachie, Doyle, Fernández Huerta, Dunkel) et continue sur l'étude de la motivation dans l'apprentissage de la seconde langue. Les auteurs de l'article différencient deux modèles théoriques: le premier aborde l'acquisition de la deuxième langue depuis la perspective sociolinguistique, par exemple, le modèle psychosocial de Lambert et le modèle du milieu social de Clément. Le deuxième modèle se base sur le processus même de l'apprentissage de la deuxième langue.

Le chapitre suivant étudie la motivation dans le contact des langues au Pays Basque - selon la théorisation de J.M. SANCHEZ CARRION —"Txepetx"— dans son livre "Un avenir pour notre passé"; les auteurs considèrent la motivation comme l'un des trois facteurs de base dans l'apprentissage de l'Euskara en même temps que la perception et l'emploi.

L'article conclue avec l'énumération des attitudes négatives observées chez les élèves.